

[Miljøministeren]

med honningproduktion, krydderurter med bjesk- og ostefremstilling.

Dagligvareforretninger

Affolkningen og konkurrencen fra fastlandet fra forretninger med større udbud og lavere omkostninger har medført lukning af flere af øernes dagligvareforretninger. Fire af øerne var således i 1975 helt uden en dagligvareforretning; i 1982 var det steget til syv. Herudover er antallet af dagligvareforretninger på de øvrige øer aftaget i perioden 1975-82.

Hvis dagligvareforretningen f. eks. kombineres med håndkøbsudsalg, bankvirksomhed, postfunktion eller lignende, kan der skabes mulighed for, at dagligvareforsyningen kan opretholdes på øerne og øboerne sikres et rimeligt serviceniveau.

Der er tidligere – bl. a. i landsplanredegørelsen 1982 – peget på sådanne ordninger, som kunne muliggøre bedre service i de små landsbyer. Dette må så meget desto mere være nødvendigt på de små øer.

Håndværk og industri

I takt med affolkningen er flere og flere håndværks- og industrivirksomheder på øerne blevet lukket. I perioden fra 1950 til 1975 er eksempelvis ca. 20 andelsmejerier blevet nedlagt. I dag er der kun et enkelt andelsmejeri tilbage, nemlig på Endelave.

Etableringen af den midlertidige trafikstøtteordning i 1975 medførte et større antal overfarter og lavere færgetakster, især for øboerne. Herved mindske de vanskeligheder, som en øvirksomhed har. Det har derfor siden 1975 været muligt for visse håndværkere at etablere sig på øerne.

Øboerne foreslår, at der skabes større mulighed for etablering af mindre håndværks- eller industrivirksomheder, f. eks. i eksisterende overflødiggjorte landbrugsbygninger. Jeg kan oplyse, at disse forslag allerede indgår i den igangværende revision af cirkulæret om by- og landzonenloven.

Oprettelse af håndværkerhuse med fælles administration er et andet af øboernes forslag. En sådan fælles administration kan samtidig koordinere øboernes behov for f. eks. håndværkere, levering af gødning eller hjælp fra dyrlæge på fastlandet. Forslaget

kan skabe nye arbejdspladser og en billigere serviceforsyning på øerne. Administrationskontoret kunne også fungere som turist- og sommerhusudlejningskontor.

Turisme

Øerne har i de sidste 10 år været et mål for et stadig stigende antal turister. Mange af øerne får i sommerferieperioden mere end fordoblet indbyggertallet.

Turismen på øerne er med til at bedre eksistensmulighederne for en del af øernes servicefunktioner (dagligvareforretning, kro, bank eller lignende), men virksomhederne kan ikke eksistere alene af turistindtægterne. Øerne kan på den anden side næppe bære, at der udlægges nye, store sommerhusområder med de deraf følgende problemer med kloakering og vandforsyning. Derfor er det mere hensigtsmæssigt for øerne at satse på turisme i form af lystsejlere, cyklistere eller vandrere.

Disse turistformer er mindre arealkrævende end sommerhusbebyggelse. Lystsejlere behøver kun havnefaciliteter, og et stort antal cyklistere og vandrere klarer sig med et begrænset areal (vandrehjem eller campingplads). Herved friholdes det åbne og ofte særprægede landskab, samtidig med at servicevirksomhedernes indtjening øges.

Offentlig virksomhed

En opblødning af grænserne mellem de opgaver, der ligger i henholdsvis offentlig og privat regie, er også en mulighed for at opretholde arbejdspladser og et rimeligt serviceniveau på øerne.

Et tidligere anført eksempel herpå er, at dagligvareforretningen kombineres med håndkøbsudsalg eller postfunktion.

En anden mulighed er, at kroen, campingpladsen eller kursuscenteret ejes af det offentlige, men forpagtes ud til private for en i forhold til omsætningen rimelig afgift. Herved sikres arbejdspladser og et bedre eksistensgrundlag for øernes øvrige virksomheder.

En mulighed for genoprettelse af nogle af de offentlige stillinger, som fandtes på øerne inden kommunesammenlægningen, kan også overvejes. F. eks. kunne øernes vejnet vedli-